

Datum

9 april 2025

Onderwerp

VNG-inbreng commissiedebat armoede- en schuldenbeleid dd. 17 april 2025

Geachte dames en heren,

Op donderdag 17 april debatteert u met staatssecretaris Nobel van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over het armoede- en schuldenbeleid. Voor de VNG is het **Nationaal Programma Armoede en Schulden** (NPAS) dat het kabinet u voor de zomer zal aanbieden het belangrijkste onderwerp.

Nationaal programma armoede en schulden

Het is tijd dat het Rijk zijn verantwoordelijkheid neemt voor het borgen van bestaanszekerheid en structurele maatregelen neemt, zodat gemeentelijke inzet voor een voorspelbaar en toereikend inkomen niet langer nodig is. Gemeenten willen zich richten op het leveren van aanvullend maatwerk. Met het NPAS ligt er een kans om te komen met korte en lange termijnmaatregelen om armoede en schulden te voorkomen en te kunnen acteren indien hier al sprake van is. Grijp als Kamer en kabinet dit moment met beide handen aan en maak werk van inkomenszekerheid, werkzekerheid en toegankelijke en betaalbare basisvoorzieningen.

De VNG roept op de adviezen van de Commissie Sociaal Minimum en van de Commissie Sociaal Minimum Caribisch Nederland volledig over te nemen. Het IBO Problematische Schulden dient een nadrukkelijke uitwerking te krijgen. Via een korte- en lange termijnagenda voor bestaanszekerheid moet de landelijke basis op orde worden gebracht. Dit vraagt om maatregelen op het terrein van armoede en schulden in samenhang met hervormingen in toeslagen, fiscaliteit en de vereenvoudiging van inkomensondersteuning en dient derhalve gekoppeld te worden aan de Hervormingsagenda Inkomensondersteuning. Daarnaast betekent dit dat er met andere departementen gewerkt moet worden aan toegankelijke en betaalbare huisvesting, aan gezondheidszorg, kinderopvang en onderwijs. Bestaanszekerheid en kansengelijkheid gaan hand in hand.

Een succesvolle aanpak van deze complexe vraagstukken vereist een integrale visie, samenhangende maatregelen en interdepartementale en interbestuurlijke samenwerking. Naast korte en lange termijn maatregelen in het NPAS die bijdragen aan de stip op de horizon om bestaanszekerheid te borgen, vraagt de VNG uw aandacht voor de volgende punten:

1. Leg meer nadruk op preventie;
2. Neem beschermingsbewind op als integraal onderdeel van NPAS;
3. Waarborg een mensgericht en rechtvaardig incassosysteem;

4. Creëer rust en ruimte voor de gemeentelijke uitvoering om zich te kunnen richten op basisdienstverlening en vroegsignalering en de daadwerkelijke ondersteuning en begeleiding van inwoners;
5. Breid de gegevensdeling uit in het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening;
6. Taken en middelen moeten in balans zijn.

Hieronder werken we deze punten uit.

1. Leg meer nadruk op preventie

De VNG pleit voor meer focus en concrete maatregelen om preventie structureel te verankeren. Het uitgangspunt is *voorkomen is beter dan genezen*. Schuldpreventie maakt een essentieel onderdeel uit van integrale schuldhulpverlening. Door meer te investeren in financiële bewustwording, vaardigheden en het versterken van de wilskracht van inwoners om hun financiën op orde te houden, kunnen problematische schuldsituaties effectief worden voorkomen. Preventie kost geld maar voorkomt grotere maatschappelijke kosten. Concreet verzoeken we om:

- financiële educatie structureel een plek te geven in het basis-, middelbaar- en beroepsonderwijs;
- de zorgplicht van aanbieders van online gokken en kopen op afbetaling te verscherpen door limieten in te stellen voor speeltijd, verleidelijke bonussen te voorkomen en aanbieders te verplichten actief schulden te voorkomen. Maak de aanpak van online gokken en Buy Now, Pay Later onderdeel van het NPAS;
- de minimumleeftijd voor online gokken te verhogen naar 21 jaar. Dit moet gepaard gaan met streng toezicht om de toegang tot goksites door jongeren te beperken en het risico op verslaving te verkleinen;
- het stelsel van inkomensondersteuning te vereenvoudigen ter voorkoming van financiële problemen/schulden. Een veel voorkomende oorzaak van schulden en/of financiële problemen is het complexe stelsel van inkomensondersteuning, de overheid is de meest voorkomende schuldeiser.

2. Neem beschermingsbewind op als integraal onderdeel van NPAS

We zien ook dat het aantal bewindvoeringstrajecten met grondslag problematische schulden en/of verkwisting (schuldenbewind) in de afgelopen jaren is toegenomen. Deze trajecten duren vaak te lang, soms zelfs langer dan de wettelijke termijn van vijf jaar. Het leidt ertoe dat gemeenten worden geconfronteerd met oplopende kosten vanuit de verstrekking bijzondere bijstand. In ons [position paper bewind](#) benadrukken we dat het oplossen van volgende knelpunten cruciaal is voor effectieve schuldhulp:

- Faciliteer gemeenten beter in hun regiefunctie, zodat zij vroeg betrokken raken bij inwoners en hen passende oplossingen kunnen bieden, zoals budgetbeheer;
- Verplaats het adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind naar voren, vóórdat er sprake is van schuldenbewind, zodat zij inwoners passende oplossingen zoals budgetbeheer of begeleiding kunnen aanbieden;
- Geef bewindvoerders meer prikkels om uitstroom uit schuldenbewind te bevorderen, zodat mensen niet onterecht lang in schuldenbewind blijven;
- Geef gemeenten voldoende financiële middelen voor hun regietaak, aangezien de hoge kosten voor schuldenbewind nu ten koste gaan van andere hulp aan inwoners in armoede.

3. Waarborg een mensgericht en rechtvaardig incassosysteem

Ter verbetering van het invorderings- en incassosysteem zijn systeemaanpassingen noodzakelijk. In ons [Position paper inzake invordering](#) pleiten wij voor een hervorming van het huidige invorderings- en incassobeleid. Wij vragen uw steun voor de uitvoering van voorstellen uit ons position paper gericht op het versterken van het vertrouwen in de inwoner en het voorkomen van bestaansonzekerheid door betalingsachterstanden. We stellen voor om bij betalingsachterstanden rekening te houden met de beslagvrije voet, zodat burgers niet in een onhoudbare situatie terechtkomen. Verder pleiten wij voor de oprichting van een meldpunt voor incassobureaus. De verschillende onderdelen kunnen wat gemeenten betreft een mooi onderdeel vormen van het NPAS. Bij het voorkomen van bestaansonzekerheid, hoort ook een mensgericht en rechtvaardig incassosysteem.

4. Creëer rust en ruimte voor de gemeentelijke uitvoering

Momenteel zetten gemeenten zich actief in om de schuldhulpverlening aan inwoners verder te versterken, onder andere via de [Basisdienstverlening](#) en de VNG [Routekaart Financiële Zorgen](#). Gemeenten hebben de rust en ruimte nodig in de uitvoeringspraktijk. De ontwikkelingen in de schuldhulpverlening zijn de afgelopen jaren immers fors geweest met o.a. de verkorting van de termijn naar 18 maanden, de komst van 0% voorstellen en basisdienstverlening. Op basis van én in overleg met de uitvoeringspraktijk kunnen er vervolgstappen worden genomen en aandachtsgebieden worden benoemd. Het is van belang te voorkomen dat de gemeentelijke schuldhulpverlening overbelast raakt.

5. Breid de gegevensdeling uit in het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening

Gemeenten verwelkomen het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening SZW. Het wetsvoorstel biedt gemeenten nieuwe mogelijkheden die passen bij onze ambitie om niet-gebruik van voorzieningen door kwetsbare inwoners terug te dringen en een verdere armoedeval te voorkomen.

De VNG vindt de scope van het wetsvoorstel echter te beperkt, omdat het alleen gegevensdeling binnen de SUWI-partijen (gemeenten, UWV en SVB) mogelijk maakt. Dit bemoeilijkt het identificeren van niet-geregistreerde huishoudens en het proactief bedienen en benaderen van rechthebbende inwoners. Het zijn partijen als de Belastingdienst, de Dienst Toeslagen en de Duo die de gegevens over vermogen, studietoelagen en -schulden en toeslagen hebben; gegevens die relevant zijn voor de bijstand en gemeentelijke minimaregelingen. Inwoners die zichzelf niet melden, kunnen we nu nog steeds niet bereiken, omdat we die gegevens niet mogen gebruiken. We moeten nog steeds aanbellen om te kijken of ze recht hebben op voorzieningen. Daarom roepen we het kabinet op de wet te verbreden, zodat ook gegevens van de Belastingdienst, Dienst Toeslagen en DUO gebruikt kunnen worden.

6. Taken en middelen moeten in balans zijn

Gemeenten krijgen steeds meer verantwoordelijkheden op het gebied van schuldhulpverlening en minimabeleid (zoals het Verbeterplan vroegsignalering, integrale hulp en nazorg), maar de financiële middelen groeien niet evenredig mee. Wij benadrukken dat structurele middelen essentieel zijn voor duurzame en effectief beleid. Deze financiële realiteit moet ook worden erkend in het NPAS, want zonder voldoende middelen is de uitvoering in de praktijk simpelweg niet haalbaar. Gemeenten kunnen niet op een verantwoorde wijze begroten op basis van incidentele middelen.